

ĐÔ THỊ “SINH NON” LÀ GÌ? LÀM SAO ĐỂ CÁC ĐÔ THỊ MỚI Ở THỪA THIÊN HUẾ TRÁNH KHỎI VẤN NẠN NÀY?

Ths.Kts Võ Tuấn Anh

Khoa kiến trúc – Trường đại học Khoa học

Như chúng ta đã biết, “sinh non” là một cụm từ thường để chỉ đến việc một cá thể được sinh ra mà thiếu tháng hoặc thiếu ngày. Cá thể này thường bị “thiếu cân”, sức khỏe không ổn định và thường để lại những biến chứng không tốt về sau.

Đối với một đô thị- thường là các đô thị mới, thì việc sinh non, có nghĩa là được hình thành và đưa vào sử dụng mà nó còn nhiều khiếm khuyết và thiếu sót, dẫn đến nhiều hệ lụy cho xã hội nói chung và người dân sinh sống trong đô thị ấy nói riêng.

Đô thị mới ở Huế hiện nay đã và đang quy hoạch và xây dựng một cách “khẩn trương”, nhằm hướng đến việc đô thị hóa trên diện rộng để đáp ứng mục tiêu mở rộng thành phố cũng như giải quyết chỗ ở cho người dân. Nhu cầu chỗ ở luôn là một vấn đề bức thiết đang diễn ra. Và đô thị hóa là một quá trình tất yếu để giải quyết vấn đề ấy, tuy nhiên quá trình này nếu diễn ra một cách vội vã, thiếu các định hướng từ tổng thể cảnh quan kiến trúc, cho đến thiếu chi tiết các trang thiết bị kỹ thuật đô thị thì sẽ là một vấn nạn về sau cho kinh tế, xã hội và môi trường. Nếu chúng ta không thấy điều này, nghĩa là chúng ta đang cố ý tạo nên một “bức tranh” đô thị lạc hậu và thiếu sót về sau. Khi đó mọi nỗ lực để khắc phục gần như đều vô nghĩa và hậu quả thì khôn lường.

Hình 1: Khu ở The Manor – Sự trật tự và ngăn nắp trong kiến trúc- cảnh quan, nguồn TG

Hiện tại các đô thị mới của Thừa Thiên Huế đã và đang hình thành theo hai hướng chính, một hướng là do sự mở rộng của thành phố Huế nhằm đạt mục tiêu đề ra của Bộ Chính trị, với Nghị quyết số 54-NQ/TW về xây dựng và phát triển Thừa Thiên - Huế đến năm 2030, tầm nhìn đến 2045; Xây dựng Thừa Thiên - Huế trở thành thành phố trực thuộc

Trung ương. Trong đó có các khu quy hoạch chung và chi tiết với chất lượng tương đối tốt, có sự kết hợp của các nhà đầu tư để xây dựng các dự án theo yêu cầu của quy hoạch đề ra. Có thể kể đến các khu đô thị như: Đông Nam Thủy An; Đô thị An Đông; Đô thị An Vân Dương... Hướng còn lại là nhà nước chủ động đầu tư và xây dựng các khu ở, khu ở xen ghép nhằm đáp ứng nhu cầu ở - nhu cầu tái định cư của người dân hoặc thu ngân sách. Bên cạnh những đô thị được đầu tư một cách bài bản và chuyên nghiệp thì vẫn còn rất nhiều đô thị kiểu “sinh non” và bán “lúa non” ra thị trường mà chất lượng về quy hoạch, kiến trúc – cảnh quan và môi trường đô thị còn nhiều thiếu sót, có thể kể đến các khu quy hoạch như: Vinh Vệ- Phú Vang; Dưỡng Mong; Dương Nỗ Cồn...

- Thực trạng các khu đô thị “sinh non”

Một là - thiếu về định hướng quy hoạch và thiết kế kiến trúc và cảnh quan. Một đô thị để được hình thành thường thông qua ba bước, bao gồm quy hoạch chung, quy hoạch chi tiết và thiết kế đô thị. Tuy nhiên hiện nay còn nhiều đô thị chưa được thực hiện theo ba bước, đa số chỉ dừng ở hai bước đầu. Thậm chí có nhiều đô thị chỉ có quy hoạch phân lô, chứ không có các định hướng tổng thể nào. Có thể kể đến là các đô thị Đông Nam Thủy An, An Đông, Phú Mỹ Thượng, Vinh Vệ... Các khu này thường là các khu ở được quy hoạch phân lô và bán nền, nhưng chưa có các định hướng về kiến trúc cảnh quan và thiết kế đô thị.

Hình 2: Người dân tự do xây dựng nhà ở thuộc dự án tái định cư An Đông, nguồn TG

Hai là- thiếu về trang thiết bị kỹ thuật môi trường đô thị. Một khu đô thị chỉ được đưa vào vận hành khi đã có đầy đủ các trang thiết bị kỹ thuật môi trường đô thị. Bao gồm hệ thống cấp và thoát nước đạt tiêu chuẩn, hệ thống điện dân dụng và điện nhẹ, hệ thống giao thông và các thiết bị kỹ thuật nhỏ khác. Nhưng hiện nay, các khu đô thị mới ở Huế gần như chỉ đáp ứng được một số trang thiết bị tối thiểu, hoặc chỉ có đường đi mà không có bất cứ các trang thiết bị khác, điển hình như khu ở Vinh Vệ thuộc Huyện Phú Vang.

Ba là- thiếu về các quy định vận hành đô thị. Sở dĩ, các khu đô thị mới do các nhà đầu tư tư nhân làm dự án lại hút khách và có diện mạo nhìn chung sạch sẽ, là bởi vì- các khu đô thị này được xây dựng và đầu tư bài bản. Họ đã chấp nhận bỏ vốn ra để xây dựng theo đúng các quy trình quy định. Bên cạnh đó họ có thêm các quy định và vận hành riêng, giúp cho khu đô thị đó trở nên ngăn nắp và sạch sẽ, bao gồm kiến trúc cảnh quan cũng như môi trường. Ngược lại, một số khu đô thị thuộc các dự án nhà nước đầu tư lại tỏ ra nhiều thiếu sót, trong đó phải kể đến việc thả trôi các quy định cụ thể về xây dựng, khiến cho diện mạo các khu ở nơi đây thường lộn xộn, và nhếch nhác.

Hình 3: Khu ở Vinh Vệ - Chưa có trang thiết bị kỹ thuật đô thị, nguồn TG

- Các hệ lụy về sau.

Đô thị kiểu “sinh non”, rõ ràng là một thực trạng đáng báo động cho chúng ta, ở chiều tổng thể nó đã và đang ảnh hưởng trực tiếp đến cảnh quan kiến trúc bởi sự lộn xộn, ít nhiều làm mất đi thẩm mỹ chung, trong khi nó có cơ hội được tạo dựng tốt hơn, để góp phần xây dựng một đô thị hợp với thời đại. Về mặt cuộc sống, nó ảnh hưởng trực tiếp đến cuộc sống của cư dân đến sinh sống trong đô thị đó. Chất lượng của đô thị kém khiến cho nó ảnh hưởng tiêu cực đến các mặt:

- Môi trường - kiến trúc: Với cách quy hoạch và thi công như hiện nay, khiến cho các đô thị mới ra đời một cách ồ ạt. Vì những nguồn lợi ngắn hạn mà thiếu đi những tầm nhìn của tương lai. Một khi các đô thị đã được đưa vào sử dụng và người dân phần nào đã ổn định cuộc sống, lúc đó cảnh quan kiến trúc gần như “đóng đinh” và khó có thể thay đổi. Việc để tạo dựng và thay đổi bộ mặt của các tuyến phố lúc đó là gần như không thể. Từ đó, đáng ra có thể có một cảnh quan đô thị đẹp, hiện đại và hợp thời, thì gần như chỉ dừng lại ở dạng kiến trúc chia “lô”, lộn xộn và mạnh ai nấy làm.

- Cuộc sống người dân: Đô thị khi chưa hoàn thiện các cơ sở hạ tầng, chắc chắn ảnh hưởng lớn đến cuộc sống của cư dân đô thị nói chung và cuộc sống của người dân trong khu vực

nói riêng. Các thiết bị tiện ích thiếu, kéo theo các khớp nối giữa kiến trúc nhà ở và đô thị bị ngắt quãng, sẽ nảy sinh trường hợp “thả nổi” hoặc làm liều. Môi trường lúc này sẽ là thứ đáng lo lắng nhất, khi hệ thống thoát nước thải chưa kiện toàn, sẽ gây nhiều ùn ứ về rác thải cũng như nước thải trong đô thị.

- Thất thoát và lãng phí khi chỉnh trang cải tạo: Chúng ta đã có quá nhiều hình ảnh đô thị phải “đào đi và lấp lại” vì sự thay đổi và chỉnh trang hoặc nâng cấp hệ thống trang thiết bị đô thị. Một đô thị khi đầy đủ các trang thiết bị sẽ giúp vận hành tốt nhất. Tuy nhiên sự thiếu hụt sẽ phải cải tạo và nâng cấp là điều tất yếu, nhưng chi phí và lãng phí của quá trình tái thiết đó là vô cùng lớn.

- Ngập lụt: Hiện nay, với sự thay đổi thời tiết theo kiểu “cực đoan”, sự thay đổi về khí hậu đang diễn ra trên diện rộng. Việt Nam hiện tại đã và đang nhận sự tác động đó ở chiều hướng gia tăng. Nhiều thành phố đã bị ngập vì triều cường và dự báo càng tăng trong tương lai. Thừa Thiên Huế, cho dù có hệ thống song ngòi, kênh rạch, ao hồ bao phủ khá lớn, tuy nhiên với quá trình đô thị hóa tăng cao, các không gian trống và “bao chứa” nước dần đang bị lấp đầy. Vì vậy hệ thống thoát nước đô thị là một phần giúp việc luân chuyển nước một cách tối ưu và hiệu quả. Nhiều nước trên thế giới đã xây dựng hệ thống thoát nước với quy mô lớn để nhằm đối phó với lũ lụt trong tương lai. Trong khi đó các đô thị dạng “lúa non” của Việt Nam nói chung và Thừa Thiên Huế nói riêng lại đang không làm tốt và chưa chuẩn bị điều này.

Sự vận động là tất yếu trong các chuỗi của sự sống, một khi thấy Quốc gia hay vùng miền thay đổi và phát triển, thì là niềm vui chung của người dân cũng như một thể chế. Việc tạo dựng các môi trường sống “hạnh phúc” là điều hướng đến của bất kỳ quốc gia hay thành phố nào. Đô thị là đại diện cho sự phát triển, tuy nhiên sự phát triển nếu thiếu các định hướng và thiếu tính bền vững sẽ mang lại những hậu quả to lớn mà thế hệ sau phải đối mặt. Cây có lớn thì mới sinh quả ngọt, con người khi mang thai đủ tháng sẽ sinh ra những đứa trẻ thông minh và khỏe mạnh. Một đô thị “sinh non” thì sẽ phải đối mặt vô vàn khó khăn cho cuộc sống tương lai. Chúng ta cần nhìn lại để định hướng và thay đổi cách làm một khi còn có thể, để các đô thị mới có cơ hội mang trong mình những hình ảnh đẹp cho mai sau./.